

Subjectieve levensverwachting en pensioenplannen

HANNA VAN SOLINGE EN KÉNE HENKENS

Een belangrijk argument in de discussie over de verhoging van de pensioenleeftijd is dat deze meer in de pas moet gaan lopen met de gestegen levensverwachting. Het NIDI onderzocht of de werknemers zelf zich in de besluitvorming rondom stoppen met werken laten leiden door ideeën over hun levensverwachting. Er blijkt meer belangstelling te zijn voor langer doorwerken bij hen die denken ouder te worden. Maar in de praktijk stoppen deze werknemers niet later met werken.

De levenshorizon is van invloed op het economisch gedrag van individuen, zo blijkt uit het elders in dit nummer gepubliceerde onderzoek van De Nederlandsche Bank. Hier gaan we na of de ideeën die mensen hebben over hoeveel levensjaren hen nog rest (de zgn. subjectieve levensverwachting) van invloed is op de besluitvorming rond pensionering. De gegevens zijn ontleend aan een longitudinaal onderzoek onder 1.700 oudere werknemers werkzaam bij vier grote ondernemingen en bij de Rijksoverheid in Nederland. De werknemers namen zowel in 2001 als in 2006 deel aan een onderzoek over werken en uittreden. Om subjectieve levensverwachting of tijdshorizon in kaart te brengen is gebruik gemaakt van twee vragen die in het onderzoek van 2001 zijn gesteld. Aan de werknemers werd eerst gevraagd om op een 5-puntsschaal aan te geven hoe groot men de kans achtte om ouder dan 75 jaar te worden. Later in de vragenlijst werd hen gevraagd te reageren op de stelling "Ik acht de kans groot dat ik de leeftijd van 90 zal bereiken". Op basis van deze twee vragen is een maat voor subjectieve levensverwachting ontwikkeld. De schaal loopt van 1 tot 5, waarbij hogere waarden duiden op een langere levenshorizon.

De tabel toont de pensioenplannen van oudere werknemers met een lage, een gemiddelde en een hoge subjectieve levensverwachting. Ruim tachtig procent van alle oudere werknemers was in 2001 van plan om te stoppen voor de officiële pensioenleeftijd van 65 jaar; 21 procent wilde doorwerken na de destijds gangbare prepensioenleeftijd van 61 jaar. Uit de tabel komt duidelijk naar voren dat oudere werknemers meer geneigd zijn om langer door te werken naarmate de door hen gepercipieerde levenshorizon langer is. Van de werknemers met een hoge subjectieve levensverwachting wil een derde doorwerken na de prepensioenleeftijd en acht procent zelfs na 65 jaar. Dit staat in schril contrast met de respectievelijk negen en één procent van de werknemers met een lage subjectieve levensverwachting.

Er bestaat een duidelijke roep om de pensioenleeftijd meer in lijn te brengen met de gestegen levensverwachting. De resultaten van dit onderzoek maken duidelijk dat bij werknemers zelf levensverwachting ook een rol speelt bij de uittredesbeslissing. Er is meer belangstelling voor langer doorwerken naarmate men verwacht ouder te worden. Of andersom gesteld, het idee dat er mo-

Foto: Jolande Siebenga

gelijk weinig jaren resteren als gepensioneerde vergroot de populariteit van een vervroegd vertrek van de arbeidsmarkt. Er zijn overigens geen aanwijzingen dat de subjectieve levensverwachting een rol speelt bij de uiteindelijke pensionering. Dat wil zeggen: werknemers die verwachten langer te leven stoppen in de praktijk niet later.

Dr. Ir. H. van Solinge en **Prof. dr. K. Henkens**,
NIDI, e-mail: solinge@nidi.nl

Subjectieve levensverwachting en pensioenplannen in 2001 (%)				
	Subjectieve levensverwachting			
	Laag (korte tijdshorizon)	Midden	Hoog (lange tijdshorizon)	Totaal
<i>Van plan om door te werken na het 61ste jaar</i>				
Nee, zeker/waarschijnlijk niet	81	62	55	62
Misschien	10	18	12	17
Ja, zeker/waarschijnlijk wel	9	21	33	21
Totaal	100	100	100	100
<i>Van plan om door te werken na het 65ste jaar</i>				
Nee, zeker/waarschijnlijk niet	95	88	78	87
Misschien	4	9	14	9
Ja, zeker/waarschijnlijk wel	1	3	8	4
Totaal	100	100	100	100
<i>Geplande leeftijd van stoppen met werken</i>	59,5	60,2	60,8	60,2

Bron: NIDI Werk en Pensioenpanel 2001-2006.